

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

זצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו, ה'תשל"א

יוצא לאור לש"פ תולדות, ג' כסלו, ה'תשע"ז

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושבע לבריאה

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק"

לזכות

הגאון החסיד הרב **אברהם ליב** שיחי

בקשר עם יום הולדתו השישים יום הבהיר ראש חודש כסלו, ה'תשע"ז

לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ולשנת הצלחה רבה ומופלגה בכל מעשה ידיו

ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב

זוגתו מרת **חפציבה** תחי

שוחאט

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע לקאראקאס ווענעזועלא

נדפס על ידי ולזכות

בנם הרה"ג הרה"ת **שלום דוב בער** זוגתו מרת חי' **מושקא**

בנותיהם **ברכה ליפשא ועליזה**

בנם הרה"ג הרה"ת **שמואל ראובן** זוגתו מירל **ברכה**

בנותיהם ובניהם חי' **מושקא**, **יוסף יצחק**, **חנה ומאיר שלמה**

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע במונטריאול, קנדה

בנם הרה"ת **יוסף יצחק** זוגתו מרת **מרים בריינא**

בנותיהם **מושקא**, **עליזה ורבקה**

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע בלאס וגאס, נעוואדא

בתם חי' **מושקא** ובעלה הרה"ת **משה פינחס הכהן**

בניהם **מנחם מענדל הכהן**, **לוי יצחק הכהן** ו**יוסף הכהן כ"ץ**

בתם **ברכה ליפשא** ובעלה הרה"ת **חיים צבי**

בתם ובנם **שיינא ומנחם מענדל שעכטער**

שלוחי כ"ק אדמו"ר זי"ע בהוליוואוד, פלארידא

בניהם הת' **מנחם מענדל**, הת' **ישראל חיים**

שיחיו לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות

ועד הנחות בלה"ק

מכון להוצאה לאור תורת כ"ק אדמו"ר מליובאוויטש וצוקללה"ה נבג"ט ז"ע

Lahak Hanochos Inc. 788 Eastern Parkway, Suite 408, Brooklyn, N.Y. 11213

Tel. (718) 604-2610 Email: info@lahak.org

ב"ה. כסלו, חודש הגאולה, ה'תשע"ז

שהחיינו וקיימנו והגיענו

הננו שמחים לבשר לעדת החסידים והתמימים כי יצא לאור בעזה"ת לאחר מאמצים מרובים הכרך הראשון בסדרת

תורת מנחם – מועדים

ספר המאמרים

י"ט כסלו

הכולל מאמרי דא"ח שנאמרו

בתג הגאולה י"ט כסלו וימים והסמוכים אליו

ה'תשי"ב – ה'תשמ"ח

ניתן להשיג בחנויות הספרים המובחרות

ובסניפי קה"ת בארה"ק ובארה"ב

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ תולדות, ג' כסלו הבעל"ט – הננו מוציאים לאור חלק מהתוועדות ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו ה'תשל"א, הנחה בלתי מוגה.

*

בתור הוספה – מכתבים (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנזכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גוי", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

מוצש"ק פ' חיי שרה, כ"ה מרחשוון, ה'תשע"ז,

מאה וחמישים שנה להסתלקות הילולא של אדמו"ר ה"צמח צדק" ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2016 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5777 • 2016

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס

The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237

(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס

על ידי חיים שאול בן חנה

בדפוס „ועד הנחות בלה"ק"

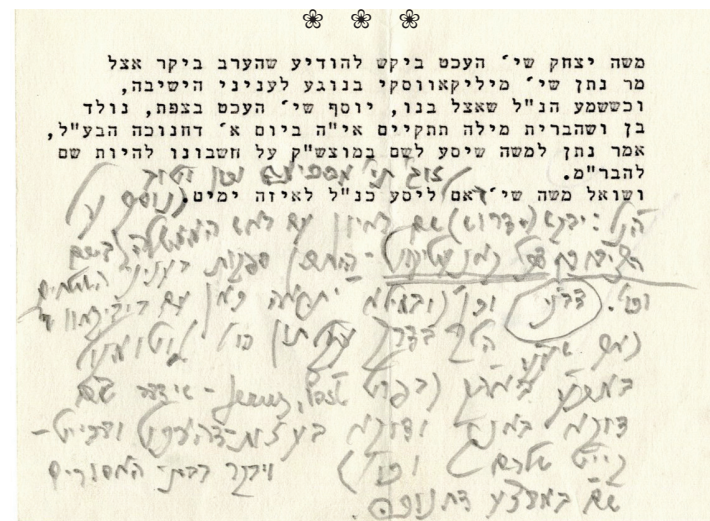
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

יתראה כאן עם ריביקאָו שיי (אף שעייע הלך בדרך עקלתון כו'), וטומעל במכ"ע באה"ק (בפרט Jerus, Post — שידבר בס דוקא באנג' ודוקא בעזות-דהעכט ובריטיקניט שלהם וכו') ויבקר בבתי האסורים שם במבצע דחנוכה(].

ג

מוכרח מכוי"כ טעמים. נקודת נאומו (בשמי או לא — כפי שיראה על אתר): הכל מודים שא"א להיות רופא מבלי לימוד חכמת הרפואה ועד"ז — בונה בתים וכו' — ואיך זה אפשר שיגדלו הת' להיות יר"ש — מבלי שילמדום עד"ז?! ובפרט שנשנתנו העתים מלפנים — שאז ראו זה הת' בהוריהם וברחוב וכו', ועתה רק בב"י יכולים ללמדו עד"ז. וד"ל. ופשוט שאין מספיק כלל אמירה לת' אשר 15 רגעים ביום עליהם ללמוד מוסר וכיו"ב — באם רוצה ובאיזה ספר שרוצה. ואדרבא — ע"י גישה זו מבטלים חשיבות הענין, באמור הת': הרי כו"כ לימודים בב"י, ורובם מכריחים אותי ללמוד ובזמן קבוע ובספרים קבועים וכו', ושוכרים ע"ז מורה מיוחד במשכורת וכו' וכו' — ודוקא לימוד זה (דיר"ש) אין לו זמן וכו' — הרי ברור שזהו ענין דמהיכי תיתא וכו' וכו'. — פשוט שצ"ל דבורו עד"ז — בכל הבריטיקניט ומבלי חת כלל ובקול רעש (ובפרט שכנראה וואַקסס אַ נייער יש וכו' — והלואי שבעוד מועד יגבילוהו. וד"ל) וידבר בתוקף וה' יצילוהו.

ריביקאָו: אברהם אלכסנדר. הסענאַטאָר של מדינת קאָנענטיקוט.

ג

מצילום כתי"ק. מענה להנ"ל על כותבו שהוזמן לנאום בכינוס השנתי של ארגון "תורה ומסורה", ושואל — האם להשתתף בה, ומה צריך להיות תוכן נאומו. נדפס בתשורה הנ"ל.

בס"ד. שיחת ש"פ תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו, ה'תשל"א.

בלתי מוגה

א. יום הש"ק זה נקרא "מחר חודש" — בפשטות — ע"ש התחלת ההפטרה: "ויאמר לו יהונתן מחר חודש וגו'", והיינו, דכיון שהיום שלמחרת השבת הוא ראש חודש, לכן מפטירין ביום השבת "מחר חודש".

ועפ"ז נמצא חידוש דבר:

בדרך כלל שייכת ההפטרה לפרשה שקורין בתורה, כי, הסיבה לקריאת ההפטרה (אף שמשנה רבינו תיקן שיקראו בשבת פרשה מחמשה חומשי תורה², ואילו ההפטרה היא מדברי הנביאים) היא "מפני שפעם אחת גזרו שמד על ישראל שלא יקראו בתורה, וקראו נביאים מענין הפרשה .. ואח"כ כשבטלה הגזרה וחזרו לקרות בתורה התקינו שיהא אחד קורא נביא מענין הפרשה"³.

והנה, קריאת התורה ביום השבת, שייכת לימי השבוע שלפני השבת (ולא לימי השבוע שלאחרי השבת — כמו הקריאה במנחת שבת, שהיא בפרשת שבוע הבא), והיינו, שקריאת התורה לאחרי תפלת שחרית שייכת לענין ד"ויכולו גו"⁴, שהו"ע עליית כל הששה ימים שלפני השבת (ואילו הקריאה במנחה שייכת לענין שמיום השבת "מתברכין כולהו יומין"⁵ שלאחרי השבת). ובפרט לפי תקנת רבינו הזקן⁶ ללמוד בכל יום פרשה חומש השייכת ליום זה — מהפרשה שקורין את כולה (כל שבעת חלקי) ביום השבת.

וכיון שקריאת התורה בשבת שייכת לעבר, לימים שלפני השבת (כדמוכח מזה גופא שבמנחה קורין בפרשה של השבוע הבא), הרי גם ההפטרה צריכה להיות שייכת לעבר, ולא לעתיד. וכן הוא ברוב ההפטרות. אך יש חידוש בהפטרה ד"מחר חודש" — ששייכת ליום שלמחרת השבת: "מחר חודש".

[ועד"ז מצינו במקומות ספורים גם בנוגע לקריאת התורה, כמו

(1) שמואל-א כ, יח. (4) בראשית ב, א.

(2) רמב"ם הל' תפלה רפ"ב. שו"ע אדה"ז (5) זח"ב סג, ב. פח, א.

א"ח רסרפ"ב. (6) סה"ש תש"ב ע' 27 (נעתק ב"היום

(3) שו"ע אדה"ז שם רסרפ"ד. (יום" יט טבת).

בפרשת נצבים, כמ"ש רבינו הזקן בלקו"ת⁷ ש"פרשה זו קורין לעולם קודם ר"ה, ומרומז במלת היום דקאי על ר"ה, כיון ש"היום" קאי על "יומא דינא רבא"⁸].

ב. ולכאורה צריך ביאור: מהו הטעם שהפטרות מחר חודש שייכת לעתיד, בה בשעה שהקריאה בתורה שייכת לעבר?

ויש לומר הביאור בזה (וכן בנוגע לשאר הענינים שבהם מתעוררת שאלה הנ"ל) — שהענין של "מחר חודש" קשור עם יום השבת עצמו, והיינו, שמעלתו אינה בגלל שהיום שלמחרתו הוא ר"ח, אלא המעלה היא ביום השבת עצמו (שהשבת עצמו הוא מחר חודש), וקשור עם העבודה של יום השבת עצמו.

ובמילא הרי זה קשור גם עם ששת הימים שלפני השבת — כיון ש"מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת"⁹, והיינו, שענינו של יום השבת נעשה ע"י העבודה של "ערב שבת", שקאי על כל ששת ימי השבוע, החל מיום ראשון, כפי שאומרים "היום יום ראשון (לא בשבוע, אלא) בשבת"¹⁰, וכמ"ש הרמב"ן בפירוש "זכור את יום השבת לקדשו"¹¹, ש"ישראל מונים כל הימים לשם שבת, אחד בשבת, שני בשבת, כי זו מן המצוה שנצטוינו בו לזכרו תמיד בכל יום", והיינו, שכבר מיום ראשון מתחילה כבר ההכנה ליום השבת,

[אלא שיש חילוקים באופן השייכות של ימי השבוע לשבת — שהרי אינה דומה השייכות של יום ראשון להשייכות שמתחילה מיום רביעי, שנקרא "קמי שבתא"¹², וכפתגם כ"ק מו"ח אדמו"ר¹³ שביום רביעי אומרים "לכו נרננה הקטן" (שזוהי ההכנה ל"לכו נרננה" הארוך); ועד להשייכות של יום ששי, וביום ששי גופא יש חילוקים בנוגע לכמה דינים ומנהגים בין קודם חצות ולאחרי חצות, כמבואר בפוסקים¹⁴].

ויוכן מפשטות הענינים שאודותם מדובר בהפטרות מחר חודש, ומזה יובן גם הענין בעבודת האדם, כדלקמן.

ג. התחלת ההפטרות היא¹⁵: "ויאמר לו יהונתן (לדוד) מחר חודש

הוספה

בי"ה, י"ד טבת תשי"ג
ברוקלין.

... נ"ב: אמש — נתקבל המברק שלהם ... ולפלא עליהם, שהרי ידוע דאחת הסיבות דשבירת הכלים דתהו הי', מה שהי' שם רק שני קוים, היינו החסד וההתפשטות בתוקף או הגבורות והצמצומים בתוקף, ומעלת עולם התיקון שישנו ענין הממוצע, שאף שנוטה לצד ימין אבל בכ"ז הוא ממוזג גם מחשבון ובלי קצוות, והאריכות אך למותר ... וכן יהי' לקו בפעולותיהם שאין נוגע כ"כ הנצחון כלפי ס"ט"א באופן רשמי, כ"א הענינים בפועל, אף שאז אין מקום כ"כ לאמר אָהָא דידן נצח, וכמבואר ג"כ בדא"ח בענין בא אחיך במרמה דוקא ויקח ברכתך, ונתבאר ג"כ בסוף ספר [המאמרים] תשי"ג הנגמר עתה בדפוס ד"ה פדה בשלום נפשי י"ב תמוז ...

[לפני חנוכה, ה'תשל"ט]

באם זוגי תי' מסכימה נכון וטוב ליסע כנ"ל לאיזה ימים (נוסף על הנ"ל: יבקש (ידרוש) שם ראיון עם ראש הממשלה (בשם הציבור דבניי דכל קאָנעטיקוטס)) — היתכן ספקות בעניני השטחים וכו'. וכן (ובמילא)]

דאחת הסיבות דשבירת הכלים דתהו .. שני קוים .. בתוקף: ראה תו"א וישלח כד, ד. תו"ח שם קצב, ג ואילך. ובכ"מ.
וכמבואר ג"כ בדא"ח בענין בא אחיך במרמה דוקא כו': תולדות כו, לה. וראה הנסמן בתו"מ התוועדויות ח"ב (תשי"א ח"א) ע' 222 הערה 3.
בסוף ספר [המאמרים] תשי"ג .. ד"ה פדה בשלום נפשי י"ב תמוז: פ"ב ואילך (ס"ע 185 ואילך).
הנגמר עתה בדפוס: י"ל — כ"ד טבת, ה'תשי"ג (תאריך ה"פתח דבר").

מצילום כתי"ק, על גליון פתקא של המזכיר — בו כותב שמו"ה משה יצחק העכט (ניו הייווען, קאָנעטיקוט) "ביקש להודיע שהערב ביקר אצל מר נתן שי' מיליקאווסקי בנוגע לעניני הישיבה, וכששמע הנ"ל שאצל בנו, יוסף שי' העכט בצפת, נולד בן ושהברית מילה תתקיים אי"ה ביום א' דחנוכה הבע"ל, אמר נתן למשה שיסע לשם במוצש"ק על חשבוננו להיות שם להבר"מ. ושואל משה שי' אם ליסע כנ"ל לאיזה ימים". נדפס בתשורה (העכט, תשס"א). אגרות נוספות אליו — אג"ק חכ"ז אגרת י"ז, ובהנסמן בהערות שם. חכ"ט אגרת יא'קפה. לקמן אגרת הבאה.

נוסף על הנ"ל: היינו, נוסף על שבניעתו לאה"ק יהי' נוכח בהברית מילה של נכדו — גם ינצל את שהותו שם לבקש ולדרוש כו' (כבפנים).

- (7) ר"פ נצבים. וראה גם תבוא מא, ג.
(8) איוב ב, א ובתרגום.
(9) ע"ז ג, סע"א.
(10) ראה שער הכולל פ"א סכ"ה.
(11) יתרו כ, ח.
(12) פסחים קו, סע"א.
(13) לקו"ד ח"א לב, סע"א ואילך (נעתק ב"היום יום" כג כסלו).
(14) ראה רמ"א או"ח סוסתי"ט. יו"ד
סת"א ס"ו. שו"ע אדה"ז או"ח סרפ"ה ס"ו.
וש"נ.
(15) שמואל-א שם (ובפרש"י).

וכיון שכן, צריכים כל עניני התורה להיות "חדשים", וכפי שאמרו רז"ל בנוגע ללימוד התורה: "מה להלן באימה ובריאה וברתת ובזיע אף כאן כו"⁵⁷, כיון שזהו דבר חדש כמו בפעם הראשונה.

יב. ועד כדי כך גדול ההכרח להזהיר ולהבטיח את הענין ש"בכל יום יהיו בעיניך כחדשים" (או "חדשים") — שא' המקומות בחומש שבהם נזכר ענין זה הוא בפסוק⁵⁸ "אשר אנכי מצוך היום" שבקריאת שמע: כאשר יהודי אומר בק"ש "שמע ישראל ה' אלקינו ה' אחד"⁵⁹, הרי הוא מכויין על ענין המס"נ (שהרי לא בשופטני עסקינן⁶⁰ ולא ברשיעי עסקינן⁶¹, שאינם מכוונים); ולאח"ז אומר "ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך"⁶², "בכל מדה ומדה כו"⁶³, שזהו ג"כ ענין של מס"נ.

ואעפ"כ, גם כשיהודי אוהז במס"נ, צריך להזהיר ולהבטיח הענין ד"כחדשים" — שגם המס"נ תהי' באופן של חידוש, שהרי גם ענין המס"נ יכול להיות באופן של "מצות אנשים מלומדה"⁶⁴, ולכן צריך להבהיר שיהי' זה ענין חדש.

וככל עניני התורה — צריך גם ענין זה להיות באופן ש"אל יבוש מפני המלעיגים"⁶⁵, שהרי יתכן שיהיו כאלו שילעגו ויאמרו: מה עושים כזה רעש מאמירת "מודה אני" — מדובר אודות יהודי שחי כו"כ שנים, ובכל יום מכריז בהתפעלות: "מודה אני לפניך .. שהחזרת בי נשמתיי", ולכאורה, מה יש להכריז זאת בתמידות — הרי זה דבר ישן שכבר אירע ריבוי פעמים?! — מי שממשיך להרעיש על זה, בודאי אינו מן הישוב!... ועל זה באה ההוראה: "אל יבוש מפני המלעיגים"; צריך לידע שהתורה אינה דבר ישן, אלא "בכל יום יהיו בעיניך חדשים".

יג. דובר אודות מצב הנוער ואחריות המנהיגים.

* * *

(57) ברכות כב, א. וש"נ.
 (58) ואתחנן שם.
 (59) שם, ד.
 (60) ראה ב"ק פה, א. ב"מ מ, א. ב"ב ז, ב. ובכ"מ.
 א. ועוד.
 (61) ראה יומא ו, א. וש"נ.
 (62) שם, ה.
 (63) ספרי ופרש"י עה"פ.
 (64) ישע"י כט, יג. וראה תניא פל"ט (נג),
 (65) ראה שו"ע אדה"ז או"ח בתחלתו.
 (66) ראה יומא ו, א. וש"נ.

(ודרך כל אוכלי שולחן המלך לבא ביום מועד אל השולחן) ונפקדת (אבי יפקדך וישאל היכן אתה) כי יפקד מושבך" (שיהי' מושבך חסר).

כלומר: יהונתן אמר לדוד שיסתתר כבר היום — בערב ר"ח, כדי שמחר יפקד מושבו ("ויפקד מקום דוד"¹⁶), ואז ישאל המלך מדוע לא בא אל שולחן המלך וכו', ככל פרטי המשך השתלשלות הדברים. ונמצא, ש"מחר חודש" אינו רק יום שלפני ר"ח, אלא גם ביום זה עצמו יש ענין של עבודה, ובנדו"ד, שדוד הוצרך להסתתר בו ביום.

ד. והענין בזה:

כדי לפעול דבר חדש — יש צורך בהשתדלות מיוחדת. דבר ישן — יכול לבוא בדרך ממילא, גם ללא השתדלות; כאן נמצא כאן הי'. וכמו ענין ה"חזקה", שכיון שכך הי' עד עתה, אזי נשאר הדבר כן, ללא צורך בפעולה מסויימת. אבל כדי לפעול ענין חדש שלא הי' לפנ"ז, צריכה להיות פעולה כדי לשנות את המצב הקודם. ובנוגע לענינו: כדי לפעול את הזכרון אודות דוד ("ונפקדת"), צריכה להיות השתדלות ופעולה — שדוד יסתתר ("יפקד מושבך"), ועי"ז יזכרו אודותיו.

וענין זה שייך לר"ח — כי, כדי שיהי' מולד הלבנה מחדש, צריכה הלבנה להסתתר לגמרי, שזהו ענין ביטול המציאות לגמרי, אפילו לא באופן של נקודה [כי, מציאות הלבנה באופן של נקודה שייכת עדיין לסיום החודש הקודם, או שהיא הנקודה הראשונה שלאחרי מולד הלבנה, אבל לפני המולד, צ"ל ביטול מציאות הלבנה לגמרי, אפילו לא באופן של נקודה], ורק לאח"ז יכול להיות החידוש של מולד הלבנה, וכן הענין דקידוש הלבנה (כב' הנוסחאות: "מחדש חדשים" או "מקדש חדשים"¹⁷).

וכן הוא בעבודת בניי — ש"מונין ללבנה"¹⁸, ונקראים בשמה: "יעקב הקטן .. דוד הקטן"¹⁹, כמו הלבנה שהיא "מאור הקטן"²⁰, ו"הם עתידים להתחדש כמותה"²¹ — שבערב ר"ח צ"ל אצלם העבודה של ביטול במציאות, שאין לו מציאות לעצמו כלל — "יפקד מושבך";

ועי"ז נעשה הענין ד"ונפקדת" — כי, יהודי הוא מציאות חשובה, ולא רק מצד הנשמה, אלא גם מצד הגוף, וכמאמר רבותינו נשיאינו²²

(16) שם, כז.
 (17) ראה שמור"ר פט"ו, כד.
 (18) סוכה כט, א.
 (19) חולין ס, רע"ב.
 (20) בראשית א, טז. וראה חולין שם.
 (21) נוסח קידוש לבנה (סנהדרין מב, א).
 (22) ראה תו"מ — רשימת היומן ס"ע
 רנט. וש"נ.

שבשביל הגוף שפכו ("געגאָסן") ריבוי תורה ומצוות, ולכן, כשיהודי פועל על עצמו ענין של ביטול במציאות, שואלים מלמעלה: מאי האי?! "היכן אתה?" — ועי"ז מתחדשת מציאותו, שזהו ענין של חידוש דבר, שבא ע"י הקדמת פעולה של קדושה.

ה. וכל זה — בכל ערב ר"ח, ועאכו"כ וביתר שאת בערב ר"ח שחל בשבת:

ביום השבת נעשית כל מציאות העולם באופן נעלה יותר, וכפי שמצינו שגם המאכלים הגשמיים הם באופן נעלה יותר, שלכן, "פרש חגיכם קאמר ולא פרש שבתכם"²³,

— ולכן, הענין דהכנסת אורחים אינו דבר המוכרח בשבת כמו ביו"ט²⁴, דכיון ש"פרש חגיכם קאמר", הנה כדי לבטל זאת, יש צורך בהכנסת אורחים, "אושפיזין", שהם האורחים של הקב"ה כו' (כמבואר בזהר ובכמה ספרים)²⁵, וכמ"ש²⁶ "ושמחת בחגך אתה ובנך וגו' והלוי והגר וגו'", "ארבעה שלי כנגד ארבעה שלך, אם אתה משמח את שלי, אני משמח את שלך". אמנם גם בשבת ישנו הענין דהכנסת אורחים, כפי שרואים במנהג ישראל (ש"תורה היא²⁷), אבל אין בזה הכרח כמו ביו"ט — ועד שגם השינה בשבת היא באופן נעלה יותר — שינה בשבת תענוג²⁸.

וכמו"כ מצינו בירושלמי²⁹ שאפילו עם הארץ אינו משקר בשבת, ואפשר לסמוך עליו בנוגע לפועל בעניני דמאי ומעשר כו', והיינו, לפי שיום השבת פועל (לא רק על נפש האלקית כפי שהיא למטה, ולא רק כפי שהיא מלובשת בגוף, אלא) אפילו על נפש החיונית הבהמית, שבכחה הוא הדיבור ע"י נענוע השפתיים.

וכיון שביום השבת מתעלה כל מציאות העולם, הרי זה מסייע לעבודה של ערב ר"ח בענין של ביטול במציאות:

אע"פ שבכל ערב ר"ח ישנו ענין הביטול (הן באדם והן במציאות

(23) זח"ב פח, ב. וראה תו"א ר"פ חיי מהרי"ל — הובא ברמ"א יו"ד ששע"ו ס"ד.

(24) ראה גם תו"מ חמ"ו ע' 370. וש"נ. מנהגים ישנים מדורא ע' 153. שו"ע אדה"ז אר"ח סוסק"פ. סתל"ב סי"א. סתנ"ב ס"ד.

ערך אושפיזא דיו"ט; אושפיזא דשבת (ע' סתצ"ד טט"ז. ועוד.

שכא ואילך; ע' שכד ואילך). וש"נ. (28) סידור קול יעקב. וראה לקו"ש ח"ב

(26) פ' ראה טז, יז ובפרש"י. 254. וש"נ.

(29) דמאי רפ"ד. רמב"ם הל' מעשר רפ"ב.

והרי לא מדובר כאן אודות חידוש הלבנה לעתיד לבוא, כמ"ש⁴⁹ "יהי אור הלבנה כאור החמה ואור החמה יהי" שבעתים כאור שבעת הימים" נכב' הפירושים שבזה⁵⁰: (א) אור הלבנה יהי' כמו אור החמה דעכשיו, ואילו אור החמה אז יהי' גדול יותר, (ב) אור הלבנה יהי' כמו אור החמה דאז], אלא אודות חידוש הלבנה בכל ר"ח, וא"כ, מהי ההפלאה ("וואָס איז אַזוי דער געוואָלד") שבענין זה?!

יא. והביאור בזה — ע"פ הוראת התורה "בכל יום יהיו בענין כחדשים"⁵¹, "לא .. כדיוטגמא ישנה .. אלא כחדשה"⁵², ויתירה מזה: "חדשים"⁵³ (ללא כ"ף הדמיון). וזהו ענין ששייך לכל אחד מישראל, ועד שרש"י מביא זאת בפירושו פשוטו של מקרא, ששייך לבן חמש למקרא. ובאמת הרי זה דבר חדש — "המחדש בטובו בכל יום תמיד מעשה בראשית"⁵⁴.

ולכן מכריזים בכל יום "מודה אני לפניך .. שהחזרת בי נשמתי בחמלה רבה אמונתך" — דלכאורה, מהי ההתפעלות שבדבר שמיד כשניעור משנתו צריך להזדרז ולהכריז "מודה אני לפניך .. שהחזרת בי נשמת", הרי כך אירע גם אתמול ושלשום, וכאשר שוכב לישון בלילה, הנה ע"פ דין התורה (בנוגע לכמה ענינים) בטוח הוא שיקום למחרת בבוקר, וא"כ מהי גודל ההתפעלות מזה "שהחזרת בי נשמת"? — כיון שהאמת היא שנעשה "ברי' חדשה"⁵⁵, הרי הקב"ה בורא את העולם מחדש בכל יום.

ויתירה מזה — כפי שמבאר רבינו הזקן בשער היחוד והאמונה⁵⁶ שחידוש הבריאה הוא בכל רגע ורגע, ולא כמו אלו "שטועין בדמיונם הכוזב שמדמין מעשה ה' עושה שמים וארץ למעשה אנוש ותחבולותיו וכו'" — שדמיון כזה הוא שטות הכי גדול, דכיון ש"מעשה שמים וארץ הוא יש מאין .. צריך להיות כח הפועל בנפעל תמיד להחיותו ולקיימו", כמו בששת ימי בראשית — שזהו ענין המוכרח ע"פ שכל, ומי שאינו סבור כן, הנה לא זו בלבד שחסר אצלו בענין של "פרומקייט", הידור, או שאינו חריף בשכלו ("פאַרשפיצטער"), אלא הוא "פרא אדם"!

(49) ישע"י ל, כו. (53) פרש"י יתרו יט, א. עקב יא, יג. תבוא (50) ראה ספר הערכים חב"ד (כרך ג) ערך כו, טז. אור הלבנה ס"ח (ע' שטו). וש"נ. (54) נוסח ברכות ק"ש שחרית. (51) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח סס"א ס"ב. (55) ראה שו"ע אדה"ז אר"ח רס"ד. רס"ו. וש"נ. (52) ספרי ופרש"י ואתחנן ו, ו. (56) בתחלתו.

המצוות, כדאיתא בספרי (והובא בפירושו רש"י על התורה)⁴⁵ שקיום המצוות בזמן הגלות הם בבחי' "ציונים", "הציבי לך ציונים"⁴⁶, "כדי שלא יהיו לכם חדשים כשתחזרו".

וכיון שהענין ד"שם נעשה לפניך .. כמצות רצונך" אינו תלוי בבניי — שהרי כל זמן שביהמ"ק אינו קיים, אסור להקריב קרבנות, ואסור לבנות ביהמ"ק לבד, כיון שמישיח צריך לבנותו, כמ"ש הרמב"ם⁴⁷ שמישיח "בנה מקדש במקומו", ומשיח יכול לבוא רק כשהקב"ה ישלח אותו — טוען יהודי להקב"ה: מה רצונך ממני?! — בראת אותי, ופסקת בתורה ש"אני נבראתי לשמש את קוני", ואינך נותן לי את האפשרות לקיים זאת!

ומזה מובן, שגם כאשר יהודי נמצא בזמן הגלות במעמד ומצב שיש לו כל טוב והרחבה בכל הענינים הגשמיים — הרי הוא טוען להקב"ה, שאין לו הנאה מכל הענינים הגשמיים ("עס גייט אים ניט אַיין"), כיון שאין זה התכלית שלו; התכלית שלו היא — "נעשה לפניך .. כמצות רצונך", ולולי זאת, לא קיימת מציאותו!

צריכים אמנם את ההרחבה בענינים הגשמיים — אבל זהו רק כדי שיוכלו להתמודד עם קושי הגלות, וכל מציאות הגלות אינה אלא הכנה למעמד ומצב דלעתיד לבוא (ע"ד האמור לעיל שהרגע שלפני המולד הוא רק הכנה למולד הלבנה), אבל, עד כמה הוא השיעור?! ...

וזהו הענין "שהם עתידים להתחדש כמותה" — שלעתיד לבוא יוכלו בניי למלא את תכליתם בשלימות, להאיר את העולם, כמו הלבנה, שכשמתחילה להאיר (לאחרי המולד) אזי ממלאת את תכליתה "להאיר על הארץ".

י. אך עדיין נשאלת השאלה: מהו ה"רעש" ("שטורעם") שעושים ממולד הלבנה, בה בשעה שזהו מאורע שקורה בכל ר"ח, כל כ"ט ימים (לערך), כפי שהולך ונמשך זה אלפי שנים!?

בשלמא בנוגע להחידוש של בניי, "שהם עתידים להתחדש" — הרי זה ענין שאירע פעם אחת בגאולה ממצרים, ויהי' עוד הפעם בגאולה העתידה, עלי' נאמר⁴⁸ "כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות"; אבל חידוש הלבנה — "להתחדש כמותה" — הו"ע שישנו תמיד.

(העולם) — אין זה נראה בגלוי; ורק ביום השבת הרי זה נראה בגלוי במציאות העולם.

ונמצא, שנוסף על הסיוע שמסייע הקב"ה בכללות העבודה, הנה בער"ח שחל בשבת מסייע גם מציאות העולם עצמו בעבודה דער"ח בענין הביטול.

וזהו הטעם שדוקא בער"ח שחל בשבת מפטירין "מחר חודש", אף שבכל ערב ר"ח צריכה להיות העבודה ד"יפקד מושבך" — כי, בכל ערב ר"ח אין זה ענין שבא בגילוי בעולם, אבל כשערב ר"ח חל בשבת, אזי רואים בגלוי בעולם את ענין הביטול במציאות, ולכן קורין בגלוי את ההפטרה ד"מחר חודש ונפקדת כי יפקד מושבך", ובברכה לפני ולאחרי, שזה מורה על וודאות הדבר "בלי שום ספק וס"ס בעולם" (כמבואר באגה"ת³⁰).

ו. וע"י הענין ד"כי יפקד מושבך", ביטול המציאות לגמרי, ובפרט ביום השבת, שאז נמשך הענין בגלוי במציאות העולם — נעשה הענין ד"ונפקדת", באופן ד"יעלה ויבוא ויגיע כו",

ועד להחידוש שיהי' בגאולה העתידה — "שהם עתידים להתחדש כמותה", כפי שאומרים בברכת קידוש לבנה,

וענין זה קשור עם "דוד מלך ישראל חי וקיים"³¹, אף שעברו ריבוי שנים מזמנו של דוד, ולאחריו הי' שלמה וכו',

וכסיום ההפטרה: "עד דוד הגדיל"³², כמבואר בכמה דרושים³³ שקאי על מציאותו של דוד כפי שתהי' לעתיד לבוא, כמ"ש³⁴ "ודוד עבדי נשיא להם לעולם", כביאת משיח צדקנו בקרוב ממש, בחודש כסלו, חודש הגאולה, ובתחלתו ממש, אמן כן יהי רצון.

* * *

ז. האמור לעיל שהעבודה דערב ר"ח צריכה להיות באופן של ביטול במציאות, "יפקד מושבך", וע"י נעשה הענין ד"ונפקדת", "להתחדש כמותה", כשם שמולד הלבנה הוא לאחרי שמתעלמת לגמרי — עדיין דורש ביאור, דלכאורה, אין הדברים דומים זל"ז כלל:

(30) פי"א (ק, א). גם סד"ה ויאמר גו' מחר חודש דש"פ

(31) נוסח קידוש לבנה (ר"ה כה, א). תולדות, מבה"ח וער"ח כסלו תשכ"א (תו"מ

(32) שמואל"א שם, מא. חכ"ט ע' 202 ואילך.

(33) ראה סה"מ תרל"ג ח"א ע' רס. וראה (34) יחזקאל לו, כה.

(45) עקב יא, יח. וראה רמב"ן אחרי יח, (47) הלי' מלכים ספי"א.

כה. (48) מיכה ז, טו.

(46) ירמ' לא, כ.

בנוגע למולד הלבנה — הרי זה דבר הפשוט (כמ"ש בספרי התוכנים, ומובא גם בספרי חסידות ומוסר)³⁵ שבלבנה עצמה אין חילוק ושינוי כלל בין קודם המולד ולאחר המולד: חצי כדור הלבנה שכנגד השמש — מאיר תמיד, וחצי כדור הלבנה שאינו כנגד השמש — חשוך תמיד; החילוק הוא רק לגבי איך שהלבנה נראית לארץ ולדרים עלי' — שברגע שלפני המולד לא רואים את הלבנה כלל, ולאחרי מולד הלבנה מתחילים לראותה, ועד שבאמצע החודש רואים אותה במילואה.

ואילו בנוגע לעבודתו של יהודי בערב ר"ח — הרי כדי להתחדש נדרש ממנו להיות בטל לגמרי באמת, היינו, שלאמיתו של דבר לא תהי' לו מציאות לעצמו כלל, ולא רק שיהי' בטל לעיני הרואים, "אָ געמאַכטן ביטול", שאינו ענין אמיתי.

וא"כ, איך אפשר ללמוד ממולד הלבנה בנוגע לעבודתו של יהודי, בה בשעה שמדובר אודות ענינים שונים לגמרי שאינם דומים זל"ז כלל! ? ולהעיר, שאפילו אם ענין זה הי' נאמר באופן של משל בלבד, הי' הדבר דורש ביאור, כיון שמשל שבתורה צ"ל מכוון בכל הפרטים³⁶ (ורק לפעמים אומרים משל שאינו מכוון בכל הפרטים, אלא רק בנוגע לענין אחד, וכפי שמחלק הרמב"ם³⁷ בין כללות המשל לפרטים שבו); וביותר יוקשה, כיון שאין זה רק משל בלבד, אלא יתירה מזה, שהלימוד של כל הענין הוא מחידוש הלבנה, כלשון חז"ל²¹: "שהם עתידים להתחדש כמותה", ולכאורה, איך אפשר ללמוד מהלבנה בנוגע לעבודתו של יהודי, בה בשעה שבענין הלבנה החילוק הוא רק לגבי הארץ והדרים עלי', שדוגמתו בעבודה היינו בשביל הזולת, ואילו עבודתו של יהודי צריכה להיות (לא רק לעיני הרואים, אלא) באופן של ביטול אמיתי?

ח. והביאור בזה:

ובהקדמה — שכיון שהתורה היא תורת אמת, שמסתכלת על אמיתתו של כל דבר, היינו, לא על חיצוניותו, אלא על תכליתו וכוונתו כו', הרי מובן, שדבר שאינו ממלא את תכליתו וכוונתו, אינו דבר אמיתי. ובמכ"ש מנהר המכזב אחת לשבע שנים³⁸, שאצל חכם אמיתי "הרואה את הנוולד"³⁹, אינו נחשב לדבר אמיתי, כיון שנפסק לאחרי זמן, ועאכו"כ שכאשר אינו ממלא תכליתו בשעה זו, אינו נחשב לדבר אמיתי. — הוא

אמנם דבר שלם, שיש בו אורך ורוחב ועומק, אבל, אם אינו ממלא את תכליתו וכוונתו, הרי זה כמו שאין מציאותו קיימת.

ובנוגע לעניננו:

כתיב⁴⁰ "ויאמר אלקים יהי מאורות ברקיע השמים וגו' להאיר על הארץ", והיינו, שהתכלית של הלבנה (וכן השמש וכו') היא "להאיר על הארץ", ולכן, גם כאשר הלבנה היא בשלימותה, באורך ורוחב ועומק, הנה אם אינה ממלאת את תפקידה להאיר על הארץ, אזי — ע"פ תורה — לא קיימת מציאותה של הלבנה, כי, האורך והרוחב של הלבנה, הם רק דברים טפלים, ואילו עיקר מציאותה היא להאיר, ולכן, כשאינה מאירה, לא קיימת מציאותה, שהרי ע"פ דין כ"שבטל העיקר בטלה הטפלה" (כדברי המשנה⁴¹).

כלומר: מציאות הלבנה לאמיתתה היא — כשמאירה על הארץ. כשמאירה בשלימותה, אזי מציאותה היא בשלימותה; כשמאיר רק רבע הלבנה, אזי מציאותה היא לרביע; וכאשר אינה מאירה כלל — כמו ברגע שלפני המולד — לא קיימת מציאותה כלל.

ועפ"ז מובן מ"ש "שהם עתידים להתחדש כמותה" — כיון שגם מולד הלבנה הוא חידוש מציאותה, לפי שבהיותה בהעלם, אפילו לא נקודה בלבד, שאינה מאירה כלל, אזי לא קיימת מציאות הלבנה; מציאותה עתה אינה אלא שהיא במצב של הכנה שלאח"ז יהי' מולד הלבנה, ואז תוכל למלא את הכוונה והתכלית "להאיר על הארץ".

ט. וכן הוא בנוגע לבני":

מציאותם של בני" קיימת תמיד באופן נצחי, שהרי בני" הם "מעשה ידי להתפאר"⁴², ולכן, כשם שהקב"ה הוא נצחי, כך גם בני" — מעשה ידיו — הם נצחיים. אבל, כל זמן שבני" נמצאים בגלות, קודם ביאת המשיח, אינם יכולים למלא את הכוונה והתכלית — "אני נבראתי לשמש את קוניי"⁴³, כי, כל זמן שלא הגיע עדיין המעמד ומצב ד"שם נעשה לפניך. . כמצות רצונך"⁴⁴, לא יכול להיות השימוש לקונו כדבעי. אמנם לומדים תורה ומקיימים מצוות, אבל אין זה בשלימות, "כמצות רצונך" — לא רק בנוגע לקרבנות, אלא גם בנוגע לשאר

(40) בראשית א, יד"טו.

(43) משנה וברייתא קידושין בסופה.

(41) כלים ספ"ט.

(44) נוסח תפלת המוספין. וראה תו"ח

(42) ישעי' ס, כא. וראה סנהדרין ר"פ ר"פ ויחי. המשך וככה תרל"ז פי"ז ואילך (סה"מ תרל"ז ח"ב ע' תכ ואילך). ועוד. חלק.

(35) ראה תו"מ חט"ז ע' 104. וש"נ.

(36) ראה גם תו"מ חנ"ד ע' 202. וש"נ.

(37) בפתחה למו"נ. וראה גם תו"מ ח"ה

ע' 147 הערה 37. וש"נ.

(38) פרה פ"ח מ"ט.

(39) תמיד לב, א.